

METODY PRZYGOTOWUJĄCE DO NAUKI CZYTANIA

Gotowość do nauki czytania u człowieka kształtuje się już od pierwszych dni życia. Podstawą sukcesu jest właściwa stymulacja procesów poznawczych, takich jak spostrzeganie, wyobraźnia, koncentracja uwagi, czy nawet myślenie i pamięć. Metody czytania to zespół działań zmierzających do zrealizowania określonego celu, którym jest opanowanie umiejętności czytania. Czytanie to proces myślowy obejmujący spostrzeganie symboli graficznych, odtwarzanie formy dźwiękowej, rozumienie znaczenia treści, włączanie odczytanych treści do doświadczeń.

Wśród aktualnie stosowanych, wyróżnić można następujące metody nauki czytania:

- Metoda analityczno - syntetyczna o charakterze funkcjonalnym (E. i F. Przyłubscy)
- Metoda Dobrego Startu (M. Bogdanowicz)
- Zabawa w czytanie (G. Doman)
- wprowadzenie w świat pisma (J. Majchrzak)

METODA ANALITYCZNO - SYNTETYCZNA O CHARAKTERZE FUNKCJONALNYM (E. I F. PRZYŁUBSCY)

Metoda analityczno – syntetyczna o charakterze funkcjonalnym Ewy i Feliksa Przyłubskich powstała w wyniku powiązania różnych metod wykorzystujących różnorodny poziom rozwoju poszczególnych funkcji psychicznych. W procesie nauki czytania, którego podstawę stanowią relacje funkcjonalne, bierze udział funkcja: -wzrokowa, -słuchowa, -kinestetyczno-ruchowa, -autorzy wprowadzili również ogniwo pośrednie – sylabę oraz pewne elementy metody globalnej, dzięki czemu w okresie przedliterowym dziecko poznaje całościowo określone wyrazy wynikające z kontekstu oglądanej ilustracji, później rozpoznaje te wyrazy pośród innych. Analiza przebiega od wyrazu, poprzez sylabę, do głoski, jest to analiza: wyraz – sylaba – głoska, a w odniesieniu do syntezy odwrotnie: głoska – sylaba – wyraz.

W programie pracy dydaktyczno – wychowawczej dotyczącej nauki czytania wyróżniono dwa etapy:

1. Wyrabianie gotowości do czytania, tzw. etap przedliterowy.
2. Wprowadzanie elementów czytania, czyli systematyczne zapoznawanie z kolejnymi literami.

Oba te etapy są jednakowo ważne, w pierwszym dominuje dźwięk –głoska, a w drugim jej obraz – litera, są ze sobą wzajemnie powiązane. W pierwszym etapie – wyrabianie gotowości do czytania, powinny być przyjęte następujące kierunki działań:

- Rozwijanie spostrzegawczości wzrokowej
- Rozwijanie spostrzegawczości słuchowej
- Rozwijanie słuchu fonematycznego i umiejętności analizy słuchowej
- Zapoznanie z umownymi symbolami graficznymi.

METODA DOBREGO STARTU (M. BOGDANOWICZ)

Metoda Dobrego Startu (MDS) została opracowana przez Martę Bogdanowicz. Jest przeznaczona dla dzieci w wieku przedszkolnym i młodszym szkolnym oraz dla dzieci starszych, których rozwój psychoruchowy przebiega wolniej lub nieharmonijnie.

Założeniem MDS jest jednoczesne rozwijanie funkcji wzrokowych, słuchowych, językowych, dotykowo-kinestetycznych (uczucie dotyku i ruchu) i motorycznych oraz ich współdziałanie, czyli integracji percepcyjno-motorycznej. Funkcje te leżą u podstaw złożonej czynności czytania i pisania. Celem metody jest także kształtowanie lateralizacji (ustalenie ręki dominującej) oraz orientacji w schemacie ciała i przestrzeni.

Ćwiczenia MDS są wskazane dla dzieci przygotowujących się do nauki czytania i pisania, natomiast niezbędne w przypadku dzieci ryzyka dysleksji oraz osób o opóźnionym rozwoju psychoruchowym – niepełnosprawnych intelektualnie i fizycznie. Wyrównanie dysharmonii rozwojowych u dzieci z ryzykiem dysleksji zapobiega powstawaniu niepowodzeń szkolnych lub je minimalizuje.

Udział przedszkolaka w zajęciach prowadzonych MDS sprzyja jego optymalnemu rozwojowi. W wyniku systematycznych ćwiczeń doskonalą się funkcje wzrokowe, słuchowe, ruchowe oraz ich wzajemne współdziałanie czyli koordynacja. Poprzez ćwiczenia językowe dziecko wzbogaca słownictwo, uczy się prawidłowo formułować zdania, odpowiadać na pytania, dostrzegać związki między treścią obrazka a tym, co zostało wyrażone słownie. Metoda Dobrego Startu systematycznie rozwija orientację w schemacie własnego ciała i przestrzeni. Wielozmysłowe uczenie się, charakterystyczne dla MDS, bardzo dobrze odpowiada potrzebom dziecka w wieku przedszkolnym.

ZABAWA W CZYTANIE (G. DOMAN)

Proces nauki czytania globalnego metodą Domana przebiega z użyciem tzw. bitów informacji czyli są to starannie przygotowane białe kartoniki (10 cm wysokości, 60 cm szerokości), na których napisane jest słowo w kolorze czerwonym np.: mama. Kolor czerwony ponieważ, ten kolor przyciąga wzrok małych dzieci. Powinno stosować się wielkie litery, tak aby zmieściły się na kartoniku. Wielkie ponieważ droga wzrokowa jest jeszcze niedojrzała.

Litery kreślone na kartonikach nie powinny być kaligrafowane, lecz zbliżone swoim wyglądem do liter drukowanych w książce.

Nauka czytania metodą Domana przebiega etapowo:

Etap I - rozpoczyna się od wprowadzenia 15 słów z najbliższego otoczenia, rodziny. Prezentacja jednego wyrazu połączona jest z głośnym odczytaniem i trwa 1 sekundę - wprowadza się 5 wyrazów (zestaw). Należy je powtarzać 3 razy w ciągu dnia. W drugim dniu powtarzamy początkowo sesję 3 razy i dodajemy zestaw następnych pięciu słów, które pokazujemy również 3 razy dziennie. Trzeciego dnia dodajemy zestaw następnych pięciu słów. Teraz uczymy dzieci trzech zastawów słów po pięć wyrazów w każdym zestawie, pokazywanych 3 razy dziennie.

Pierwsze 3 zestawy oglądają dzieci przez tydzień. Po pięciu dniach zaczynamy wymieniać jedno stare słowo z każdego zestawu, układamy nowe i dołączamy dwa nowe zestawy.

Etap II - to czytanie wyrażenia dwuwyrzowego. Etap ten rozpoczyna wprowadzenie etykiet z nazwami kolorów. Jest to ważny, pośredni etap pomiędzy pojedynczymi słowami a pełnymi zdaniami. Ze słów, których wcześniej uczyliśmy dziecko, budujemy wyrażenia dwuwyrzowe, np. sok pomarańczowy, niebieski worek itp. Wykonanie kart trzeba podzielić na dwa zestawy po pięć

wyrażeń w każdym. Po pięciu dniach wycofujemy po jednym wyrażeniu z każdego zestawu i dodajemy nowe. Na tym etapie czytania potrzebujemy dodatkowych przymiotników. Najlepiej ich użyć w parach przeciwieństw, np. duże - małe, ładne - brzydkie, ciemny - jasny.

Etap III - jest to przejście od dwuwyrzowych wyrażień do prostych zdań. Polega na włączeniu nazw czynności do wyrazu lub wyrażenia dwuwyrzowego i utworzenie krótkiego zdania np. Mama skacze. Proste zdania tworzymy również, dorabiając do kilku kart słowo "jest" i stwarza to możliwość układania dowolnych zdań. Można także zrobić zestaw pięciu zdań. Po kilku dniach dodajemy dwa nowe zdania, wycofując jednocześnie dwa stare. Można również wykonać książeczkę z prostych zdań. Taka książeczka powinna zawierać pięć zdań z ilustracjami do każdego zdania. Powinna mieć wymiary 20 x 45 cm oraz czerwone litery o wysokości 5 cm. Zapisana strona powinna poprzedzać obrazek i być oddzielona od ilustracji. Książka ma na początku 10 stron czytanych 2,3 razy dziennie.

Etap IV - to rozbudowane zdania wyrażające bardziej złożoną myśl. Etapem poprzedzającym czytanie rozbudowanych zdań jest wprowadzenie przymków "w", "na", "do" itp. - początkowo w dwuwyrzowych zdaniach, później włączone są w rozbudowane zdanie.

Wysokość liter ulega zmniejszeniu do 3 cm. Następuje zmiana koloru czerwonego liter na czarny.

Etap V - to książki kupowane lub wykonywane przez matkę.

Jest to czas, kiedy dziecko jest gotowe do czytania prawdziwej książki. Staranne przygotowanie takich książeczek jest kluczem do sukcesu z jego pierwszą książką i z wieloma innymi w przyszłości.

Książka dla dzieci musi spełniać następujące warunki:

1. Powinna zawierać słownictwo od 50 do 100 słów.
2. Powinna mieścić nie więcej niż jedno zdanie na jednej stronie.
3. Litery nie mogą być mniejsze niż 2 cm.
4. Tekst powinien poprzedzać ilustrację i znajdować się na oddzielnej stronie. Dziecko musi przewrócić stronę, żeby zobaczyć ilustrację po przeczytaniu zdania.

WPROWADZENIE W ŚWIAT PISMA (J. MAJCHRZAK)

Nauka czytania metodą I. Majchrzak jest przeznaczona dla dzieci w wieku przedszkolnym.

Ma ona na celu:

- obniżenie wieku, w którym dzieci spotykają się z pismem,
- nacisk na wizualny aspekt nauki czytania,
- dostarczenie dziecku jak najwięcej ćwiczeń służących wykształceniu spostrzegawczości, niezbędnej w dostrzeganiu drobnych różnic między literami.

Nauka czytania przebiega etapowo:

ETAP I

Akt inicjacji – wprowadzenie wizytówek z imionami dzieci. Na wizytówkach wpisujemy imiona według propozycji dzieci. Mogą być zdrobnienia. Wizytówki wypisujemy przy dziecku, objaśniając każdą napisaną literę. Następnie wizytówki rozwieszamy w sali, w miejscach wybranych przez przedszkolaków np. na szufladkach, ścianach, bokach szafek itd.

ETAP II

Ściana pełna liter – Na długiej taśmie przygotowujemy alfabet do demonstracji z literami pisanymi i drukowanymi, dużymi i małymi, który jest na stałe przymocowany do tablicy lub jednej ze ścian w sali. Alfabet uzmysławia dzieciom, że wszystkie, tak różne w brzmieniu imiona, zostały zapisane za pomocą ograniczonej liczby znaków.

ETAP III

Prezentacja alfabetu – prezentacja wszystkich liter alfabetu - duże i małe. Jedna litera na dzień. Omawia ich kształt oraz brzmienie. Dzieci sprawdzają, czy wskazana litera znajduje się w ich imieniu.

ETAP IV

Targ liter- Polega na wymianie z innymi dziećmi poszczególnych liter zawartych we własnym imieniu lub nazwach wybranych do zabaw desygnatów. Ten etap jest przeplatany różnorodnymi czynnościami manualnymi, aktywizującymi dziecko i utrwalającymi poznane liter.

„Targ liter” to okres różnych zabaw i gier z wykorzystaniem liter, sylab i wyrazów o prostej budowie. W czasie tych zabaw dziecko powinno kojarzyć dźwięk(głoskę) z jej zapisem graficznym (literą).

ETAP V

Gry w sylaby – Na kartkach papieru piszemy sylaby, zrazu tylko najprostsze, później bardziej skomplikowane i rozdajemy je dzieciom pytając „ Masz słowo, czy nie masz słowa?” Komu sylaby ułożą się w słowa ten wygrywa.

ETAP VI

Nazywanie świata - to ćwiczenie, które polega na przyporządkowaniu odpowiedniej nazwy do wszystkiego co znajduje się wokół nas. To zabawa, w której dzieci etykietują przedmioty w sali. Im więcej liter dziecko poznało, tym łatwiej dochodzi do rozszyfrowania znaczenia danego słowa.